

УДК 72.04.016.2
(477.83-25)
«18/19» (043.3)

DOI:10.30857/2617-
0272.2020.3.6.

КУКІЛЬ Л. Л.
Львівська національна академія мистецтв

АНТРОПОМОРФНІ ОБРАЗИ МАСКАРОНІВ У ЛЬВІВСЬКІЙ АРХІТЕКТУРНО-ДЕКОРАТИВНІЙ ПЛАСТИЦІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

Метою статті є аналіз інформаційного навантаження та пластичних вирішень антропоморфних маскаронів на фасадах львівських споруд періоду ХІХ – початку ХХ ст.

Методологія. Використано загальнонаукові методи дослідження: історико-порівняльний метод; метод синтезу та метод мистецтвознавчого аналізу.

Результати дослідження. Львівська архітектурно-декоративна пластика ХІХ – початку ХХ ст. характеризується широкою типологією маскаронів на фасадах споруд. До числа антропоморфних маскаронів Львова зазначеного періоду належать різноманітні образи типажів облич тогочасної львівської вулиці, парні чоловічі та жіночі образи, які уособлюють єдність та гармонію двох начал (образи сімейних пар), а також узагальнені художні образи. У статті проаналізовано інформаційне навантаження та пластично-стилістичні особливості різноманітних антропоморфних маскаронів досліджуваної типологічної групи. Особливого значення автори різноманітних типажів тогочасного Львова надавали спробам передати їх характер, підсилюючи художню виразність за допомогою персональних атрибутів. В меншій мірі це стосувалось парних та узагальнених львівських маскаронів. На основі мистецтвознавчого аналізу ряду конкретних зразків антропоморфних маскаронів Львова ХІХ – початку ХХ ст. розроблено видову класифікацію даної типологічної групи.

Наукова новизна. Виявлено та проаналізовано інформаційне навантаження та пластичні характеристики антропоморфних маскаронів у львівській архітектурно-декоративній пластиці ХІХ – початку ХХ ст.

Практична значущість. Стаття є частиною комплексного дослідження широкої типології львівських маскаронів ХІХ – початку ХХ ст. Результати роботи відкривають можливості для проведення подальших досліджень груп та підгруп львівських маскаронів та детального мистецтвознавчого аналізу окремих оригінальних зразків рельєфних облич Львова досліджуваного періоду.

Ключові слова: маскарон; антропоморфні образи; символ; пластичне вирішення.

Вступ. Маскарон (фр. mascarou, іт. mascherone, від лат. mascus – голова, обличчя) – архітектурно-декоративний елемент у вигляді барельєфного або горельєфного зображення антропоморфного обличчя, голови тварини або фантастичної істоти, що зрізана ззаду (як маска). Їх поміщають на замкових каменях вікон, дверей і аркових проїздах, в композиціях орнаментального ряду (фризу), на капітелях колон тощо [15, с. 3].

Архітектурно-декоративна пластика Львова ХІХ – початку ХХ ст. багата на маскарони з різноманітним змістовим

навантаженням, що було зумовлено загальноєвропейськими тенденціями та безпосереднім впливом Відня на архітектуру міста. Прояви місцевих традицій та смаків у скульптурній формі маскаронів не обмежились авторськими інтерпретаціями та образно-пластичним вирішенням «класичних» груп маскаронів. Вони знайшли вираження й у антропоморфних рельєфних образах львівських міщан та власників будинків. Використання подібних образів на фасадній поверхні часто опиралось і на місцеву архітектурну спадщину Львова кінця ХІХ – початку ХХ ст., де також присутні

маскарони з рисами індивідуалізації художніх образів.

З плином часу інформація щодо львівських рельєфних антропоморфних образів була втрачена або забута. З іншого боку, стан збереження маскаронів через регулярне поновлення фарбового шару, перетворило оригінальні художні образи на умовні, узагальнені маски. Отже, ці скульптурні акценти часто залишаються носіями втраченої інформації, вони є своєрідною кам'яною галереєю типажів Львова періоду XIX – початку XX ст.

Аналіз попередніх досліджень.

Огляд літератури дає підстави говорити про відсутність окремого наукового дослідження антропоморфних рельєфних маскаронів в архітектурно-декоративні пластиці Львова XIX – початку XX ст. Для розкриття обраної проблеми використовувались напрацювання дослідників архітектури Львова XIX – початку XX ст., у роботах яких можна віднайти окремі згадки про маскарони зазначеної типологічної групи.

Інформацію щодо авторства архітектурно-декоративної пластики, в їх числі маскаронів, на фасадах львівських споруд досліджуваного періоду подано у монографіях та статтях Ю. Бірюльова [1; 5]. Проте, автор не звертається до питання інформаційного навантаження цих елементів та їх класифікації в архітектурно-декоративній пластиці Львова. Серед інших джерел варто зазначити праці І. Мельника [13; 14], В. Вуйцика [6] та спільні монографії присвячені львівській архітектурі XIX – початку XX ст., в яких також знаходимо імена архітекторів та скульпторів – авторів окремих архітектурних об'єктів [3; 4].

Підґрунтям для формування класифікації львівських маскаронів зазначеного періоду, були праці зарубіжних дослідників Б. Скочилова [15] та Б. Алмазова [2], що концентрують свою увагу на маскаронах Санкт-Петербурга. Питання типології маскаронів Одеси піднімалось у монографіях А. Кадуріної [7; 8], присвячених

символіці архітектурного декору. Незначні відомості щодо загальної типології львівських маскаронів знаходимо у статті Т. Казанцевої [9].

Отже, до сьогодні проблема антропоморфних образів маскаронів у львівській архітектурно-декоративні пластиці XIX – початку XX ст., не була об'єктом спеціального дослідження науковців, що доводить актуальність нашої статті.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати інформаційне навантаження та пластичні вирішення групи львівських маскаронів XIX – початку XX ст., що включає антропоморфні художні образи.

Результати дослідження. Образи власників споруди або різноманітні типажі облич тогочасних мешканців міста [12, с. 59] з'являються у львівській ренесансній архітектурі в кінці XVI – на початку XVII ст. Ця група маскаронів має свої особливості образно-стилістичних вирішень, що відзначаються реалістичним моделюванням рис обличчя та застосуванням характерних елементів одягу або атрибутики. До них належать маскарони на спорудах П. Барбона, А. Бемера, П. Римлянина та інших архітекторів та будівничих кінця XVI – початку XVII ст. Львівські ренесансні маскарони часто пов'язані із ґротеском, який в більшій чи меншій мірі поєднували із рисами обличчя тогочасних мешканців міста. Прикладом є маскарони на п'єдесталах пілонів третього поверху кам'яниці на пл. Ринок, 23 (ск. Ян Заремба, 1570-і рр.). Маскарони цієї кам'яниці представлені рядом образів, що зображують різні прошарки тогочасного львівського суспільства, очевидно сучасників скульптора, у різноманітних головних уборах часом з елементами верхнього одягу довкола шиї. У кожному образі скульптор зумів втілити риси характеру типажів, що в окремих випадках доведені до ґротеску [12, с. 59].

Фасад львівського національного академічного театру опери та балету ім. С. Крушельницької (пр. Свободи, 28, арх. З. Горголевський, ск. Е. Плішевський, 1897–1900 рр.) прикрашає маскарон що, імовірно, є образом «батька комедії», давньогрецького поета Арістофана (рис. 1).

Рельєфне обличчя молодого чоловіка у овальному медальйоні-картуші, композицію якого доповнено елементом моди того часу – бантом під підборіддям та гірляндами з лаврового листа – символу слави, пошани й значущості, можна побачити на фасадах кам'яниць по вул. К. Левицького, 102 (1906–1908 рр.) (рис. 2), Снопківській, 31 (бл. 1910 р.), О. Степанівни, 12 (бл. 1910 р.) та Я. Головацького, 22 (бл. 1910 р.). Ці ідентичні

образи, очевидно, є близькими до образу важливої особистості початку ХХ ст. та можливо зображають видатного польського піаніста, диригента та композитора Ігнація Яна Падеревського.

Аттик кам'яниці по вул. А. Горської, 5 (арх. А. Остен, ск. Т. Оркасевич, 1913 р.) фланкують маскарони з образом молодого чоловіка із вусами та коміром сорочки й верхнього одягу довкола шиї. Фасад цієї споруди вирізняється скульптурним оздобленням на тему повстання під проводом Т. Костюшка, виконаним Т. Оркасевичем. Рельєфні обличчя, можливо, відображають портретний образ власника, і відповідно замовника декору на фасаді, тогочасного мешканця міста – Шимона Малохлеба.

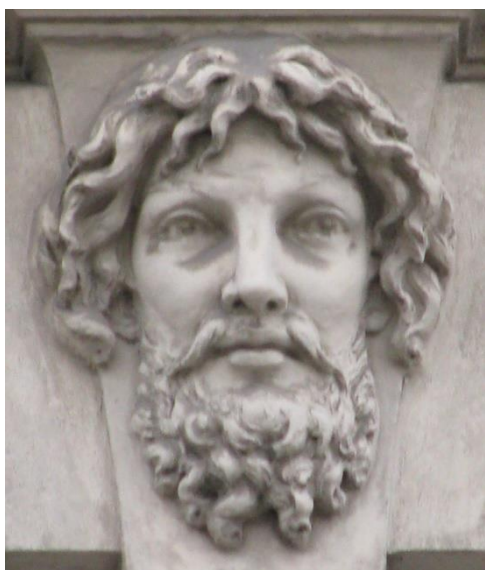

Рис. 1. Маскарон з образом Арістофана на пр. Свободи, 28, арх. З. Горголевський, ск. Е. Плішевський, 1897–1900 рр. Фото Кукіль Л.

Рис. 2. Маскарон на вул. К. Левицького, 102, 1906–1908 рр. Фото Кукіль Л.

Маскарон із жіночим образом присутній між спареними вікнами споруди по вул. І. Франка, 3 (арх. фірма З. Кендзерського, ск. Б. Солтис, 1898 р.). Солтис створив тут рельєфне обличчя міщанки із гладко зачесаним на прямий проділ волоссям, що видніється із-під хустини. Над вікнами другого поверху

неоготичної споруди по вул. Героїв майдану, 6 (арх. Г. Слівінський, ск. А. Попель, 1902 р.) розташовано антропоморфні маскарони, що уособлюють представників різних верств суспільства, що населяли Галичину, зокрема Львів, на початку ХХ ст. Крайній лівий маскарон фасаду зображає образ представника тогочасного

духовенства з лагідним виразом обличчя, родимкою на щоці, зморшкуватим чолом та у традиційному головному уборі священнослужителів Римо-Католицької церкви – пілеолусі (рис. 3). Наступним є художній образ усміхненої селянки з ямочками на щоках та у хустині (рис. 4). Третім по рахунку зображено образ селянина із вусами, люлькою та характерною зачіскою – волоссям до плечей, що підрізане на чолі лише над лінією брів. Довкола шиї виліплено комірець кептаря та сорочки (рис. 5). Судячи з одягу та зачісці маскарон подібний до художнього образу опришка. Наступний маскарон – образ заможного дворянина із широкими бровами, довгими закрученими вусами, по-модному зачесаним назад волоссям та комірцем дорого одягу довкола шиї (рис. 6). Скромний образ міщанки доповнено двома низками коралів на шиї та гладкою зачіскою з прямим проділом (модним на той час) та косою довкола голови (рис. 7). Маскарон з образом поважного міщанина зображено у хутряній шапці (військовому мундирі (?)) (рис. 8) [10]. Вплив на реалізацію А. Попелем цих маскаронів, можливо мали так звані «Вавельські голови» XVI ст., що являють собою зображення видатних діячів польської історії на стелі Дипломатичної зали Вавельського замку. Також, слід відзначити протиставлення образів багатства – бідності в маскаронах на фасаді цієї споруди.

Для архітектурно-декоративної пластики Львова XIX – початку XX ст. характерними були парні, чоловічі та жіночі маскарони (образи сімейних пар). Вони були символами єдності та гармонії двох начал. На відміну від ліричних жіночих масок, чоловічі маскарони – виступають символом сили, слави і мужності й також несуть охоронну функцію дому [7, с. 52–59, 179].

Зразком парних маскаронів у класицистичній архітектурі Львова є

рельєфні образи на фасаді кам'яниці по вул. Личаківській, 1 (ск. П. Ойтеле, 1839 р.). Однак, через численні поновлення фарбового шару маскарони втратили свій первинний вигляд та характеризуються спрощеними, узагальненими рисами.

Яскраві портретні ознаки мають парні, оповиті смутком, маскарони, що декорують замкові камені вікон споруди по вул. Січових стрільців, 9 (арх. бюро Фельнера і Гельмера, ск. Л. Марконі, 1897–1898 рр. [1, с. 157]). В чоловічому образі створюється живописний контраст гладкої шкіри обличчя із кучерявими завитками волосся та бороди (рис. 9). М'який овал жіночого рельєфного обличчя обрамлено волоссям, що зібране стрічкою довкола голови у м'який вузол (рис. 10).

Звернені один до одного рельєфні образи обличчя чоловіка та жінки декорують браму-вхід до будівлі по вул. ген. Т. Чупринки, 50 (арх. Ю. Сосновський та І. Левинський, 1900–1901 рр.) (рис. 11–12). Ці маски нагадують художні образи легендарного родоначальника династії П'ястів – П'яста (пол. Piast) та його дружину Жепіху (пол. Rzepicha), що було символічними для польського населення міста. Схожі чоловічі і жіночі маски також знаходяться під декоративним карнизом четвертого поверху кам'яниці по вул. Замкненій, 9 (арх. А. Богохвальський, 1909 р.), а також оздоблюють кронштейни еркеру споруди по вул. Г. Вітвера, 8 (1907 р.).

Цікаве є вирішення парних маскаронів на фасаді будівлі по вул. Л. Мартовича, 9 (арх. А. Голомб, 1898 р.). Маски, що можливо є портретами перших власників дому зображені у стилізованих тіарах. Жіночі художні образи доповнено деталізованим квітковим, а чоловічі – фруктовим фестонами. Варто також зазначити, що квітково-фруктове обрамлення, що присутнє в композиції цих маскаронів виступає символом процвітання та достатку жителів будинку.

Рис. 3. Маскарон з образом священнослужителя на вул. Героїв майдану, 6, арх. Г. Слівінський, ск. А. Попель, 1902 р. Фото Кукіль Л. Л.

Рис. 4. Маскарон з образом селянки на вул. Героїв майдану, 6, арх. Г. Слівінський, ск. А. Попель, 1902 р. Фото Кукіль Л. Л.

Рис. 5. Маскарон з образом селянина на вул. Героїв майдану, 6, арх. Г. Слівінський, ск. А. Попель, 1902 р. Фото Кукіль Л. Л.

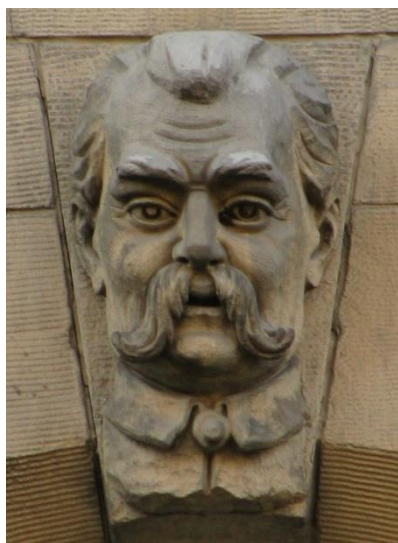

Рис. 6. Маскарон з образом дворянина на вул. Героїв майдану, 6, арх. Г. Слівінський, ск. А. Попель, 1902 р. Фото Кукіль Л.

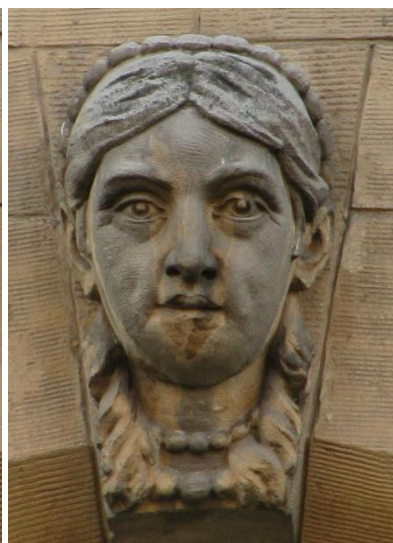

Рис. 7. Маскарон з образом міщанки на вул. Героїв майдану, 6, арх. Г. Слівінський, ск. А. Попель, 1902 р. Фото Кукіль Л.

Рис. 8. Маскарон з образом міщанина на вул. Героїв майдану, 6, арх. Г. Слівінський, ск. А. Попель, 1902 р. Фото Кукіль Л.

Парні маскарони також декорують дзеркала еркери кам'яниці по вул. І. Франка, 126 (арх. Л. Балдвін-Рамулт, ск. Ю. Шебеста, 1910–і рр.). Тут ми можемо побачити підкреслено-портретні риси чоловічого обличчя з вусам та жіночий маскарон із заплетеною косою, симетричними квітами

біля скронь та намистом на шиї, що було характерним для львівських масок періоду сецесії.

На тлі загального росту самосвідомості у Львові на початку ХХ ст. виникла потреба втілити національні ідеї і в архітектурі. Це прослідковується у художніх образах

маскаронів цього періоду, що не можливо чітко ідентифікувати, як такі, що належать до польських чи українських. Формування національних образів відбувалось в умовах відсутності власної держави. Очевидно, що застосування таких маскаронів на фасадах львівських споруд початку ХХ ст. не мало під

собою чітко окресленої національної програми [11, с. 96–97].

Отже, одну із типологічних груп маскаронів Львова початку ХХ ст. складають романтичні ідеалізовані образи жінок, що доповнені характерними етнічними головними уборами, прикрасами та атрибутами.

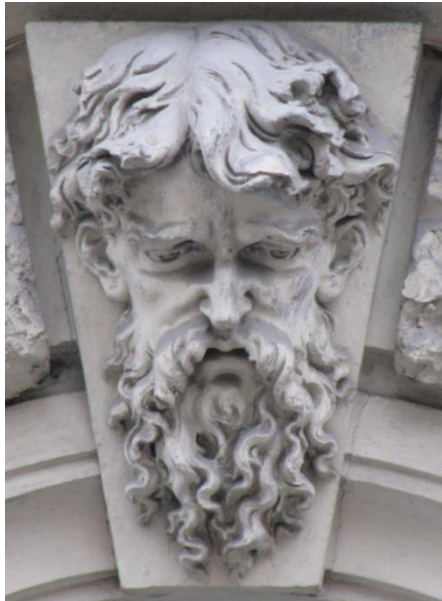

Рис. 9. Парний маскарон на вул. Січових стрільців, 9, арх. бюро Фельнера і Гельмера, ск. Л. Марконі, 1897–1898 рр.
Фото Кукіль Л.

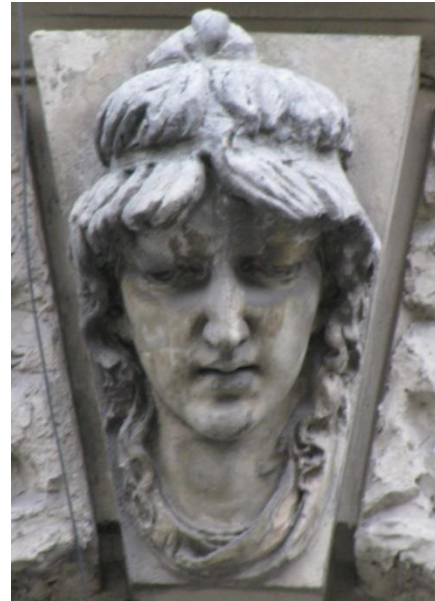

Рис. 10. Парний маскарон на вул. Січових стрільців, 9, арх. бюро Фельнера і Гельмера, ск. Л. Марконі, 1897–1898 рр.
Фото Кукіль Л.

Рис. 11. Парний маскарон на вул. ген. Т. Чупринки, 50, арх. Ю. Сосновський та І. Левинський, 1900–1901 рр. Фото Кукіль Л.

Рис. 12. Парний маскарон на вул. ген. Т. Чупринки, 50, арх. Ю. Сосновський та І. Левинський, 1900–1901 рр. Фото Кукіль Л.

Яскраву реалізацію національного питання в архітектурі львівських сецесійних споруд 1900–1908 рр. демонструють маскарони з жіночими образами у характерних етнічних головних уборах. Ці маски часом доповнено елементами народного вбрання, наприклад комірцем, та багатим намистом, що було однією з найдавніших жіночих прикрас. В першу чергу воно виступало оберегом, захистом від злих духів і недобрих людей. Також, зазначимо, що за розміром намистин та кількістю низок намиста, визначали соціальний статус особи. На львівських маскаронах намисто часом доповнено дукачами («монетами»).

Рельєфні маскарони з жіночими образами з виразним підборіддям, вузькими устами та тонким носом прикрашають простінки між вікнами другого поверху кам'яниці по вул. Д. Вітовського, 5а (арх. К.-Ю. Драневич, ск. Ю. Шебеста, 1906 р.). Художній образ доповнено елементами етнічного костюму – очіпка, комірця, підв'язаного стрічкою та трьох низок коралів на шиї.

Інший етнічний жіночий образ із намистом та дукачами на шиї декорує кронштейн балкону третього поверху кам'яниці по вул. М. Вороного, 3 (арх. К. Отто або Я. Шульц, 1908-1909 рр. [13, с. 170; 14, с. 218], а також акад. М. Кравчука, 6 (арх. А. Богохвальський, 1907 р.). Рельєфні обличчя ритмічно повторюються на площині фасаду кам'яниць. Вони доповнені улюбленим мотивом сецесії – звивистими лініями, що спускаються донизу, створюючи особливу атмосферу на площині екстер'єру.

Риси авторського прочитання образів простежуються також у групі маскаронів греко-римських міфологічних образів. Не зважаючи на загальноприйняті канони трактування ідеалізованих маскаронів богів античності, в окремих випадках львівські скульптори кінця XIX – початку XX ст., не притримувались цих правил та залишали

місце для авторського трактування, можливо з використанням природи. При цьому зберігалась атрибутика міфологічних персонажів.

Останню підгрупу львівських маскаронів XIX – початку XX ст. становлять різноманітні узагальнені чоловічі та жіночі рельєфні образи.

Маскарони з чоловічими образами зазвичай вкомпоновані по центру рельєфного картуша. Образно-пластичне вирішення даної групи масок об'єднане наступними рисами: відкинуті дрібні натуралістичні деталі, форма чоловічого обличчя, з довгою бородою та вусами, узагальнена, облагороджена, зберігає «відтінок» смутку у погляді, а разом з тим виражає мудрість, спокій та силу. Такі образи ми можемо побачити на фасаді кам'яниці по вул. С. Гулака-Артемівського, 9 (1890-і рр.), П. Куліша, 36 (1890-і рр.), С. Крушельницької, 23 (арх. Я. Крох, ск. Л. Марконі (?), 1884 р. [1, с. 155]), Городоцькій, 95-97 (арх. М. Фехтер, 1897 р.), Б. Лепкого, 15 (1890-і рр.), пл. ген. П. Григоренка, 5 (арх. Ю. Пйонтковський, 1912 р.) та ін.

Абстрактні жіночі маскарони створюють атмосферу загадки і певної містифікації фасадних поверхонь львівських споруд досліджуваного періоду. Відсутність виразних портретних рис та явної атрибутики зумовлює висновок, що жіночі голівки виконували чисто декоративну роль [7, с. 179].

За аналогією чоловічих образів, вкомпоновані у рельєфні картуші жіночі маскарони знаходяться на фасаді споруди по вул. М. Садовського, 5 (1890-і рр.), М. Садовського, 10 (1890-і рр.), Шпитальній, 23 (1906-1908 рр.) і ін. Стрічкою на волоссі доповнені зачіски типових жіночих голівок із довгим волоссям на фасадах кам'яниць по вул. С. Крушельницької, 7 (1890-і рр.), І. Франка, 43 (арх. проект Я. С. Кроха та М. Зільберштайна, ск. Б. Солтис, 1897–

1898 рр. [1, с. 168]), Листопадового чину 3–5 (арх. Ю. Цибульський, ск. Е. Плішевський, 1892 р.), К. Рилєєва, 12 (арх. К. Жечицький, В. Садловський, 1907 р.). Маскарони з жіночими образами в хустинах, що підв'язані під підборіддям, розташовані на замкових каменях вікон першого поверху кам'яниці по вул. ген. Т. Чупринки, 38 (арх. бюро Л. Цибульського, 1907–1908 рр.). Підв'язані шаллю довкола шиї рельєфні лики оздоблюють фасад споруди на пр. Т. Шевченка, 26 (арх. проект Ю. Цибульського, ск. Б. Солтис, 1898 р. [3, с. 448; 1, с. 168]), П. Куліша, 46 (1890-і рр.), Солодовій, 1 (1890-і рр.), П. Куліша, 9 (арх. Г. Сальвер, 1898), С. Крушельницької, 19 (арх. Альфред Каменобродський, ск. Л. Марконі, 1893 р.), М. Щепкіна, 6 (1890-і рр.).

Висновки. Розглянута антропоморфна група львівських маскаронів XIX – початку XX ст. включає художні образи різноманітних типажів облич тогочасної львівської вулиці, парні маскарони, а також узагальнені рельєфні чоловічі та жіночі обличчя. Маскарони з чоловічими і жіночими образами з'явилися на фасадах споруд Львова ще в період ренесансу. У XIX – початку XX ст. продовжилась традиція

використання подібних елементів в архітектурно-декоративній пластиці міської забудови. Пластичне вирішення масок досліджуваної типологічної групи характеризується реалістичним трактуванням облич та їх синтезом із різнохарактерними стильовими напрямками екстер'єрів. Особливого значення автори маскаронів надавали спробам передати характер типажів. Їх художню виразність підсилено за допомогою атрибутів: головних уборів та елементів одягу довкола шиї. В меншій мірі це стосувалось парних львівських маскаронів.

Підгрупа узагальнених чоловічих та жіночих маскаронів Львова XIX – початку XX ст. обмежується типовими, рельєфними обличчями, що часто вкомпоновані по центру невеликого картуша та ритмічно повторюються на площині фасаду. Оскільки в їх пластичному вирішенні відкинуті дрібні натуралістичні деталі, подібні маскарони не привертають до себе особливої уваги. Однак, зрідка серед них можна відшукати оригінальні маскарони, з високими художніми якостями, що приховані під численними поновленнями фарбового шару споруд.

Література

1. Biriulow J. Rzeźba lwowska od połowy XVIII wieku do 1939 roku : Od zapowiedzi klasycyzmu do awangardy. Warszawa: Neriton. Stowarzyszenie Sztuki Nowoczesnej w Toruniu, 2007. 388 s.

2. Алмазов Б. А. Повести каменных горожан. Очерки о декоративной скульптуре Санкт-Петербурга. М.: Центрполиграф, 2012. 431 с.

3. Архітектура Львова XIX століття / Architektura Lwowa XIX wieku / за ред.: Я. Пурхля, М. Сепял, Ю. Бірюльов Краків / Kraków: Міжнародний центр культури у Кракові, 1997. 91 с.

4. Архітектура Львова: Час і стилі. XIII–XXI ст. / упоряд. і наук. ред. Ю. Бірюльов. Львів: Центр Європи, 2008. 720 с.

5. Бірюльов Ю. Львівська скульптура від раннього класицизму до авангардизму (середина XVIII – середина XX ст.). Львів: Априорі, 2015. 528 с.

6. Вуйцик В. С., Липка Р. М. Зустріч зі Львовом: Путівник. Львів: Каменяр, 1987. 175 с.

7. Кадурина А. Информационный код архитектуры Одессы в символах. Одесса: ФЛП «Фридман А. С.», 2013. 244 с.

8. Кадурина А. Символика в архитектурном декоре (на примере г. Одессы). Одесса: Астропринт, 2015. 272 с.

9. Казанцева Т. Є. До питання розвитку архітектурного декору на фасадах львівських споруд. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2010. № 674: Архітектура. С. 140–147.

10. Криниця С. Львів Непопсовий. «Під совами». 2012. URL: <http://haidamac.org.ua/2012/09/In-owl/> (дата зв. 17.02.2019)

11. Лінда С. М. Пошуки національної своєрідності в архітектурі Львова на межі XIX–

XX століть. *Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка»*. 2001. № 429: Архітектура. С. 87–98.

12. Любченко В. Ф. Львівська скульптура XVI–XVII століть. Київ: Наукова думка, 1981. 256 с.

13. Мельник І. Галицьке передмістя. Львів: Априорі, 2012. 352 с.

14. Мельник І. Львівські вулиці і кам'яниці, мури, закамарки, передмістя та інші особливості Королівського столичного міста Галичини. Львів: Центр Європи, 2008. 384 с.

15. Скочиллов Б. Б. Маскароны Петербурга. СПб.: Сударыня, 2000. 244 с.

References

1. Biriulow, J. (2007). Rzeźba lwowska od połowy XVIII wieku do 1939 roku: Od zapowiedzi klasycyzmu do awangardy [Lviv sculpture from the mid-eighteenth century to 1939: From the announcement of Classicism to the avant-garde]. Warszawa: Neriton. Stowarzyszenie Sztuki Nowoczesnej w Toruniu, 2007. 388 [In Polish].

2. Almazov, B. A. (2012). Povesti kamennykh horozhan. Ocherki o dekorativnoj skulpture Sankt-Peterburha [Tales of stone townspeople. Essays on the decorative sculpture of St. Petersburg]. Moscow: Tsentrpolihraf, 431 [In Russian].

3. Purkhliia, Ya., Sepial, M., Biriul'ov, Yu. (1997). Arkhitektura L'vova XIX stolittia [Architecture of Lviv of the XIX century]. Krakow: Mizhnarodnyj tsentr kul'tury u Krakovi, 91 [In Ukrainian].

4. Biriul'ov, Yu. ed. (2008). Arkhitektura L'vova: Chas i styli. XIII – XXI st. [Architecture of Lviv: Time and styles. XIII – XXI centuries]. L'viv: Tsentr Yevropy, 720 [In Ukrainian].

5. Biriul'ov, Yu. (2015). L'vivs'ka skulptura vid rann'oho klasycyzmu do avanhadyzmu (seredyna XVIII – seredyna XX st.) [Lviv sculpture from early classicism to avant-garde (mid-eighteenth to mid-twentieth century)]. L'viv: Apriori, 528. [In Ukrainian].

6. Vujtsyk V. S., Lypka R. M. (1987). Zustrich zi L'vovom: Putivnyk [Meeting with Lviv: Guide]. L'viv: Kameniar, 175. [In Ukrainian].

7. Kadurina, A. (2013). Informatsyonnyj kod arkhitektury Odessy v simvolakh [Odessa architecture information code in symbols]. Odessa: FLP «Fridman A. S.», 244 [In Russian].

8. Kadurina, A. (2015). Simvolika v arkhitektornom diekore (na primere h. Odessy) [The symbolism in architectural decoration (for example, the city of Odessa)]. Odessa: Astroprint, 272 [In Russian].

9. Kazantseva, T. Ye. (2010). Do pytannia rozvytku arkhitekturnoho dekoru na fasadakh l'vivs'kykh sporud [On the question of architectural decoration on the facades of buildings in Lviv]. Visnyk Natsional'noho universytetutu «L'vivs'ka politekhnikha», No. 674: Architecture, 140–147. [In Ukrainian].

10. Krynytsia, S. (2012). L'viv Nepopsovyj. «Pid sovamy». [Lviv Nepopsovyj. 'Under the owls']. URL: <http://haidamac.org.ua/2012/09/ln-owl/> Last accessed: 17.02.2019. [In Ukrainian].

11. Linda, S. M. (2001). Poshuky natsional'noi svoieridnosti v arkhitekturi L'vova na mezhi XIX–XXstolit' [The search for national identity in the architecture of Lviv at the turn of the XIX–XX centuries]. Visnyk Natsional'noho universytetutu «L'vivs'ka politekhnikha», No. 429: Architecture, 87–98. [In Ukrainian].

12. Liubchenko, V. F. (1981). L'vivs'ka skulptura XVI–XVII stolit' [Lviv sculpture of the XVI–XVII centuries]. Kyiv: Naukova dumka, 57–60. [In Ukrainian].

13. Mel'nyk I. (2012). Halyts'ke peredmistia [Galician suburb]. L'viv: Apriori, 352. [In Ukrainian].

14. Mel'nyk I. (2008). L'vivs'ki vulytsi i kam'ianytsi, mury, zakamarky, peredmistia ta inshi osoblyvosti Korolivs'koho stolychnoho mista Halychyny [Lviv streets and townhouses, walls, closets, suburbs and other features of the Royal capital city of Galicia]. L'viv: Tsentr Yevropy, 384. [In Ukrainian].

15. Skochylov, B.B. (2000). Maskarony Peterburha [Mascarons of St. Petersburg]. St. Petersburg: Sudarynia, 244. [In Russian].

ANTHROPOMORPHIC IMAGES OF MASCARONS IN LVIV ARCHITECTURAL AND DECORATIVE PLASTIC ART OF THE XIX – EARLY XX CENTURIES

KUKIL L.

Lviv National Academy of Arts

Purpose. The purpose of the study is to analyze the information load and plastic solutions of the anthropomorphic mascarons on the facades of Lviv buildings of the XIX – early XX centuries.

Methodology. The article uses general scientific research methods: the historical and comparative method; the method of synthesis and the art history analysis.

Research results. The Lviv architectural and decorative plastics of the 19th and early 20th century is characterized by a widespread typology of the mascarons on the facades of the buildings. Various types of faces of old Lviv street, paired male and female images, which represent the unity and the harmony of two beginnings (portraits of married couples), as well as the generalized artistic images, belong to the number of the anthropomorphic maskarons of Lviv of the specified period. The article analyzes the information load and the plastic-stylistic features of various anthropomorphic maskarons of the typological group under study. The authors of the various types of old Lviv street emphasized the efforts to convey the character of the depicted faces. Their artistic expression is enhanced by some personal attributes. This applies to the paired and the generic Lviv maskarons to a lesser extent. On the basis of an art historical analysis of a number of specific samples of the anthropomorphic mascarons of Lviv of the 19th and early 20th century, a species classification of the given typological group has been developed.

Scientific novelty. Detected and analyzed the information load and plastic characteristics peculiarities of the mascarons in Lviv architectural and decorative sculpture

АНТРОПОМОРФНЫЕ ОБРАЗЫ МАСКАРОНОВ В ЛЬВОВСКОЙ АРХИТЕКТУРНО-ДЕКОРАТИВНОЙ ПЛАСТИКЕ XIX – НАЧАЛА XX В.

КУКИЛЬ Л. Л.

Львовская национальная академия искусств

Цель. Целью статьи является анализ информационной нагрузки и пластических решений антропоморфных маскарон на фасадах львовских зданий периода XIX – начала XX в.

Методология. Используются общенаучные методы исследования: историко-сравнительный метод, метод синтеза и метод искусствоведческого анализа.

Результаты исследования. Львовская архитектурно-декоративная пластика XIX – начала XX в. характеризуется широкой типологией маскарон на фасадах зданий. К числу антропоморфных маскарон Львова указанного периода относятся разнообразные типы лиц тогдашней львовской улицы, парные мужские и женские образы, которые олицетворяют единство и гармонию двух начал (портреты семейных пар), а также обобщенные художественные образы. В статье проанализирована информационную нагрузку и пластично-стилистические особенности различных антропоморфных маскарон исследуемой типологической группы. Особое значение авторы различных типажей тогдашнего Львова оказывали попыткам передать характер, усиливая их художественную выразительность с помощью персональных атрибутов. В меньшей степени это касалось парных и обобщенных львовских маскарон. На основе искусствоведческого анализа ряда конкретных образцов антропоморфных маскарон Львова XIX – начала XX в. разработана видовую классификацию данной типологической группы.

Научная новизна. Выявлено и проанализировано информационную нагрузку и пластические характеристики

of the XIX – early XX centuries.

Practical significance. The proposed article is part of a comprehensive study of the broad typology of the Lviv maskarons of the 19th and early 20th century. The results of the work open up some opportunities for a further research of the groups and the subgroups of the Lviv mascarons and for a detailed art historical analysis of some individual original samples of relief faces of Lviv of the studied period.

Keywords: *mascaaron; anthropomorphic images; symbol; plastic solution.*

маскаронов во львовской архитектурно-декоративной пластике XIX – начала XX в.

Практическая значимость. Предлагаемая статья является частью комплексного исследования широкой типологии львовских маскаронов XIX – начала XX в. Результаты работы открывают возможности для проведения дальнейших исследований групп и подгрупп львовских маскаронов и детального искусствоведческого анализа отдельных оригинальных образцов рельефных лиц Львова исследуемого периода.

Ключевые слова: *маскарон; антропоморфные образы; символ; пластическое решение.*

ІНФОРМАЦІЯ
ПРО АВТОРА

<https://doi.org/10.30857/2617-0272.2020.6>

Кукіль Лідія Любомирівна, аспірантка Львівської національної академії мистецтв, ORCID 0000-0002-0216-563X, **e-mail:** lidiyakookil@gmail.com

Цитування за ДСТУ: Кукіль Л.Л. Антропоморфні образи маскаронів у львівській архітектурно-декоративній пластиці XIX – початку XX століття. *Art and design*. 2020. №3. С. 78-88.

Citation APA: Kukil, L.L. (2020) Anthropomorphic images of mascarons in Lviv architectural and decorative plastic art of the XIX – early XX centuries. *Art and design*. 3. 78-88.